

Mladá sedící žena, v pozadí neobvyklá krajina, ruce pohodlně překřížené na opěradle křesla, vlasy zahalené jemným závojem, široce otevřené tmavé oči hledící přímo na nás, mnohoznačný úsměv...

Každý ji zná, každý ji někdy viděl – Mona Lisa. Gioconda. Lisa Gherardini. Slavný obraz neméně slavného mistra Leonarda da Vinci.

Koho však znázorňuje? Jde skutečně o Lisu Gherardini či jinou florentskou dámu? Je snad těhotná a je to vůbec žena? Nejde o autoportrét či portrét milence? I takové teorie slyšíme.

Obraz, vyznačující se nespornými uměleckými kvalitami, je zahalen auroou tajemství, jež z něj činí nejdiskutovanější a nejmasověji rozšířené umělecké dílo v dějinách.

V letošním roce uplyne 500 let od jejího vytvoření. Ačkoli se názory historiků umění na dobu vzniku díla rozcházejí, nejčastěji je kladen do let 1503-1506.

Již od těchto dob poutá dílo nebyvalou pozornost. Bylo mnohokrát kopírováno a udalo kánon portrétnímu umění. Pro samotného Leonarda obraz představoval dílo velmi osobního rázu, jež nikdy nedal z ruky. Přivezl si jej s sebou i do svého posledního působiště – na dvůr francouzského krále Františka I. do Ambois. Odtud se po jeho smrti dostal do královských sbírek a posléze do Louvru.

Zájem o Monu Lisu se rozšířil v průběhu 19. století. Na své lože ji ze stěny nechal shlížet Napoleon Bonaparte, začala být parafrázována jinými umělci a postupně se z ní stával jeden z nejvýraznějších exponátů Louvru. Zájem se přenesl i do století dvacátého, kdy se vyvinul v masovou fascinaci a došlo k vytvoření kultu jediného obrazu – z Mony Lisy se stává ikona malířství, stává se nejznámějším obrazem na světě. S tváří Mony Lisy se setkáváme v reklamě, na hrníčcích, zástěrách či diářích...je námětem písní, vychází o ní bezpočty knih, studií a odborných i bulvárních článků. Čím si však takovou pozornost zasloužil právě tento obraz?

Bezesporu jde o inovativní dílo výjimečné umělecké hodnoty, oceňované již Leonardovými současníky, nicméně tak masové pozornosti se nedostává žádnému jinému obrazu srovnatelných kvalit. Vytvoření kultu napomohl taktéž pestrý osud „Mony Lisy“. Roku 1911 byla ukradena italským lakýrníkem se snahou navrátit dílo rodné Itálii; za druhé světové války o ni usiloval říšský maršál Hermann Göring a roku 1957 byla poškozena bolivijským emigrantem.

S nemenším zájmem k obrazu přistupovali i moderní umělci. Dá se říci, že jde o nejparafrázovanější dílo v dějinách umění. První satirickou obměnu obrazu nalézáme koncem 19. století. Ve století dvacátém je již Mona Lisa z ájmem umělců zvucných jmen – Duchamp. Malevič. Magritte. Warhol. Rauschenberg...

Právě v roce pětistého výročí namalování obrazu vznikl projekt Mona Lisa 2006. Bylo osloveno na 150 českých a slovenských výtvarných umělců různého zaměření. Jejich úkolem bylo výtvarnými prostředky uchopit tuto malířskou ikonu „po svém“.

Výstava prezentuje soubor 77 děl rozličných stylů a technik.

Někteří autoři se s tématem Mony Lisy vypořádali dle tradičního Leonardova schématu, jiní její postavu či „ideu“ transformují do mnohoznačnějších kompozic.

Na výstavě máme tudíž možnost shlédnout variabilní soubor děl, která vyjadřují osobní vztah každého ze zúčastněných umělců k tomuto symbolu malířství a jejímu autorovi.

Pro někoho je Mona Lisa prototypem ženy se vši svou nevypočitatelností, pro jiného dlouhověkým svědkem naší (masové?) kultury, pro dalšího jednoduše symbolem malířství. Pro všechny pak inspirativním podnětem k více či méně tvůrčím východiskům.

A čím je Mona Lisa pro vás?

Magda Garguláková, Zdeňka Nováková